

Klassens grundlov

Information om øvelsen

Indhold

En refleksionsøvelse, hvor eleverne i fællesskab udarbejder et sæt regler for læringsmiljøet og samværet i klassen – en klassens grundlov – som både elever og lærere kan trække på.

Formål

- At styrke læringsmiljøet i klassen og skabe et trygt rum, hvor alle elever kan føle sig inkluderede, anerkendte, hørte og respekterede
- At få alle elever til at føle ansvar for at bidrage til et godt læringsmiljø.

Fag

Dansk, engelsk, samfundsfag, kristendomskundskab, historie, SSF, klassens tid m.fl.

Tidsforbrug

1 lektion

Materialer

White- eller SMART board

Introduktion

1. Introducér øvelsen

Fortæl eleverne, at for, at alle kan få det bedste ud af undervisningen, og for at sikre et trygt og godt miljø i klassen, skal I finde frem til et sæt fælles regler - en grundlov for klassen. Spørg eleverne, hvad det vil sige at have et trygt og godt læringsmiljø i klassen. (At man føler sig hørt, respekteret, anerkendt, inkluderet/ikke holdt udenfor).

Forklar, at grunden til, at I skal lave en grundlov er, at alle – elever såvel som lærere – kommer fra forskellige baggrunde, med forskellige erfaringer og forventninger. At blive enige om nogle fælles regler er en måde til at sikre, at alle – elever såvel som lærere – tager hensyn til disse forskelle og tager ansvar for det, der sker i undervisningen. Det er altså ikke bare lærerens regler, men også elevernes regler, og både elever og lærer har et ansvar for at følge reglerne.

Instruer eleverne i at arbejde anerkendende med de fælles regler. Det vil sige, at de skal fokusere på at tale positivt i forhold til de regler, de gerne vil foreslå klassen, i stedet for at formulere negative forbud.

Nedenfor er et par eksempler.

Eksempel 1: Man må ikke afbryde hinanden. Positivt alternativ: Alle skal have mulighed for at sige deres mening.

Eksempel 2: Man må ikke tale dårligt om andre. Positivt alternativ: Vi respekterer hinanden og andres meninger både i klasse, og når vi har fri.

Vær også opmærksom på at hjælpe eleverne med at formulere regler, der handler om at tage medansvar for hinanden. Det kan for eksempel være: Vi har pligt til at passe på hinanden, forstået som, at der for eksempel i klassen er frihed både til at fortælle personlige ting og til at lade være, så eleverne kun dele deres egne erfaringer og historier, hvis det føles trygt.

2. Brainstorm klassens grundlov

Lav en brainstorm i klassen ud fra spørgsmålet, hvad de mener er vigtigt, for at det er rart og trygt at være i klassen.

Mens eleverne kommer med deres bud, skriver du deres ideer op på white- eller SMART boardet og sørger for, at de bliver formuleret som regler. Forsøg at hjælpe eleverne med at være med til at formulere

reglerne positivt. Giv dem evt. forslag til at komme igang: Hvad hvis vi siger...?, Hvad synes I om...? Tilføj til sidst dine egne pointer og hør, om eleverne er enige.

Eksempler på regler, I kan inkludere:

Det er ok at være anderledes; lyt til hinanden; vær med i undervisningen; grin med hinanden; kom til tiden, tal pænt til hinanden, sæt mobilen på lydløs; respekter hinandens privatliv.

3. Regler, rettigheder og pligter

Regler består af rettigheder og pligter. Spørg eleverne, om de kender ordet "ret". Kan reglerne også formuleres som noget, man har "ret til"? Har man for eksempel ret til ikke at blive drillet? Er der nogle regler på skolen om at man ikke må drille? (For eksempel skolens mobbepolitik).

Spørg også, om de kender ordet "pligt". Har de pligter derhjemme? For eksempel pligt til at rydde op på deres værelse eller pligter i forhold til at tage ud af bordet eller hjælpe med opvasken, når de har spist aftensmad? Eller pligter i forhold til at lufte hunden, eller noget femte?

Forklar dem, at med en ret følger ofte også en pligt, eller et medansvar for andre mennesker til at respektere denne rettighed. For eksempel: "Jeg har ret til at blive behandlet lige så godt som andre", "Alle har pligt til og et medansvar for, at alle bliver behandlet lige godt".

4. Hvad er menneskerettigheder?

Spørg eleverne, om de har hørt om FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder eller FN's børnekonvention.

Stil eleverne spørgsmål som: Har I hørt om menneskerettigheder? Hvilke menneskerettigheder kan I nævne?

Fortæl eleverne at menneskerettighederne skal sikre det enkelte menneske en række grundlæggende rettigheder over for staten: Personlig frihed, retssikkerhed, politiske rettigheder og lige adgang til uddannelse, sundhed og andre grundlæggende tryghedsforanstaltninger.

Menneskerettigheder er igennem de seneste årtier blevet mere og mere synlige i medierne. Ytringsfrihed, og trosfrihed, diskrimination, hadforbrydelser, overvågning og adgang til bygninger for personer med funktionsnedsættelse har alt sammen noget med menneskerettigheder at gøre.

FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder fra 1948 har været udgangspunktet for efterfølgende menneskerettighedsaftaler. Det gælder for eksempel FN's børnekonvention fra 1989. En række af de

internationale menneskerettigheder er indført i dansk lovgivning. Menneskerettigheder er internationalt vedtagne, universelle rettigheder, der skal sikre en række grundlæggende menneskelige behov. At de er universelle, betyder, at de gælder for alle, uanset hvem man er, eller hvor i verden man bor. Rettigheder er nationalt vedtagne love, der kan gå videre end menneskerettighederne. De er ikke universelle. Regler er rettigheder og pligter, man kan definere i et hvilket som helst fællesskab, hvor man kan blive enige om dem. Det kan være i en klasse, en fritidsklub eller derhjemme.

Menneskerettighederne dækker mange dele af menneskers liv, hvad enten det er spørgsmål om retssikkerhed, sundhed, kultur, religion eller uddannelse.

5. Refleksion og opsamling

Afrund øvelsen med at opsummere listen og/eller de vigtigste diskussioner.

- Fortæl eleverne, at I nu er blevet enige om et sæt regler, som du opfordrer dem til at følge og minde hinanden om, hvis det er nødvendigt.
- Understreg, at reglerne også gælder dig som lærer.

Vær opmærksom på

Det er vigtigt at skabe rum til at udtrykke værdier og holdninger – men det skal ikke ske på bekostning af andre eller gøre skade på andre. Hvis man har en regel, der lyder: Alle skal have lov til at sige deres mening, kan det derfor være nødvendigt også at have en regel om, at: Alle skal respektere hinanden.

Når man arbejder med følsomme emner, er det vigtigt, at eleverne forstår, hvad fortrolighed er. Det er også meget vigtigt, at elever fra minoritetsgrupper ikke bliver genstand for særlig diskussion eller føler, at de skal tale på vegne af "deres" bestemte gruppe. Som lærer er det en god idé at være opmærksom på denne risiko, når I arbejder med at formulere klassens grundlov.

Tips

I stedet for at nedskrive en liste med regler kan du lade eleverne lave tegninger af de regler, de ønsker. Dette giver mulighed for, en længere proces med mere tid til eftertanke hos den enkelte og sikrer samtidig, at alle kommer til at bidrage.

Skriv selv, eller lad eleverne skrive reglerne ned på et stort stykke papir, der kan hænges op i klassen.

Placer reglerne fra klassens grundlov et synligt sted i lokalet, og henvis til dem, når det er relevant.

Hvis I vælger at lade grundloven hænge i klasseværelset over længere tid, kan du evt. følge op på den indimellem. Virker den? Mangler der noget? Hvad sker der, hvis nogen bryder en af reglerne? Bliver nogle regler brudt mere end andre?

Hvordan kan klassen reagere på en god måde, når/hvis en regel bliver brudt?

Du kan også overveje at lade grundloven hænge på væggen i længere tid og inddrage den i andre sammenhænge og fag.

Kilde

Flere kilder, herunder DemokratiFordi (kampagnemateriale fra 2010); Forskel på folk (kampagnemateriale fra 2012) Udarbejdet af Institut for Menneskerettigheder.

Redigeret af: Cecilia Decara.

Øvelsen er opdateret i 2019.